

Valordning

Valordningen ska tillämpas vid alla personval i lokalavdelningen. Alla medlemmar i lokalavdelningen har rätt att nominera och kandidera i alla val som bereds av valberedningen eller styrelsen eller som förrättas av styrelsen eller medlemsmötet.

Annat än vad som följer av stadgarna får medlemmarnas rätt att kandidera och nominera inte begränsas. Undantag kan göras vid val till direkta följduppdrag, exempelvis val till styrelsens utskott, där bara styrelsens ledamöter (och eventuella ersättare) är valbara även om alla medlemmar fortfarande har rätt att nominera.

Väljande organ

Om ett val bereds av valberedningen så ska det i normalfallet förrättas av medlemsmötet. Övriga val, utom val till valberedningen, får förrättas av styrelsen och därefter redovisas för medlemsmötet.

Utöver vad som anges av stadgarna ska samtliga val till permanenta och tidsbegränsade föreningsorgan beredas av valberedningen. Som organ räknas varje grupp till vilken stadgereglerad beslutanderätt eller ansvar delegerats från ett annat organ. Val till det nya organet ska förrättas av det organ vars beslutanderätt och ansvar delegeras, eller av medlemsmötet om det rör sig om delegation från flera organ eller av någon annan anledning är lämpligt.

Utllysning av val

Valärenden ska utlysas i kallelsen till det väljande mötet. I kallelsen ska anges vilka uppdrag som ska tillsättas, vilka som nominerats av valberedningen (eller styrelsen vid val av valberedning) samt eventuella övriga redan kända kandidater.

Slutna omröstningar

Om antalet kandidater är större än antalet som ska väljas eller om någon röstberättigad begär det ska slutna omröstning alltid genomföras.

Val där endast en vinnare utses

När endast en vinnare ska utses, exempelvis val av språkrör eller nämndledamot, används valsystemet *rangordnade par*¹ (RP) om rösterna kan räknas digitalt. Om rösterna ska räknas för hand används i stället valsystemet *alternativröstning* (IRV).

Om det inte finns fler än två kandidater ska *skiljevalsmetoden* användas i stället för RP eller IRV.

---

¹ Valsystemen beskrivs i valordningens bilaga.

Val där flera kandidater utses i rangordning

Vid val där flera kandidater ska rangordnas, exempelvis val av ombud till distriktsstämman eller kongressen, gäller samma som för val där endast en vinnare utses.

Mötet kan dessutom besluta att omröstning först ska genomföras plats-för-plats för en eller flera av de översta platserna. Omröstningarna om de enskilda platserna genomförs då som val där endast en vinnare utses.

Om olika meningar finns kring endast en eller ett fåtal platser, och denna enighet kan uttryckas som ett eller ett fåtal ändringsyrkanden på valberedningens förslag, så kan mötet besluta att ställa dessa ändringsyrkanden bifall mot avslag i en sluten omröstning.

Val där flera kandidater utses utan inbördes ordning

När flera vinnare utan inbördes ordning ska utses, exempelvis val av valberedning eller styrelse, kan mötet besluta att använda *acceptansröstning* i stället för RP eller IRV.

Bilaga: Arvoderade uppdrag

Allmänt om arvoderade uppdrag

Medlemsmötet beslutar om att tillsätta eller avsluta arvoderade interna uppdrag eller förtroendeuppdrag för partiet på förslag från styrelsen, oavsett utbetalare av arvodet.

Alla val till interna arvoderade uppdrag ska förrättas av medlemsmöte och beredas av valberedningen. För andra uppdrag, däribland politiska förtroendeuppdrag, gäller vad som följer av stadgarna.

Arvoden till kommunalråd och partiföreträdare

Inför val av kommunalråd eller partiföreträdare ska övre och lägre gräns för kommunalrådsarvode på heltid fastställas. Medlemsmötet fastställer gränserna och principer för fördelningen på förslag av styrelsen. Gränserna anges i procent av en hel kommunalrådsresurs fastställd av kommunfullmäktige.

Efter val av kommunalråd bestäms exakta arvodesbelopp och tjänstgöringsgrader av styrelsen på förslag av fullmäktigegruppen. Beloppen ska ligga inom de lägre och övre gränserna för heltidarvodering och följa de principer som fastställts av medlemsmötet.

Språkrör

Språkrör ska väljas av årsmöte med mandattid på ett år. I normalfallet är språkrör och kommunalråd samma personer, men stadgarna tillåter avsiktligen andra lösningar. Om lokalavdelningen t.ex. ska byta kommunalråd i samband med valdagen kan nya språkrör väljas vid årsmötet och tillträda omedelbart, medan de tidigare kommunalråden fortsätter som kommunalråd mandatperioden ut.

Kommunalråd

Kommunalråd väljs av årsmöte i samband med varje mandatperiods början, som längst till mandatperiodens slut. Lämpligen hålls ett höstmöte kort efter valdagen där val av kommunalråd förrättas.

Årsmötets val av kommunalråd och partiföreträdare som arvoderas med kommunalrådsresurs verkställs i kommunstyrelsen.

Övriga partiföreträdare än kommunalråden väljs av årsmöte.

Kommunalråds kandidater utses inför valrörelsen

Inför allmänna val ska valkonferensen välja *kommunalråds kandidater*.

Kommunalråds kandidaterna lyfts fram i valrörelsen som lokalavdelningens kommunalråd under nästa mandatperiod. Valet av kommunalråds kandidater bereds inom ramen för beredningen av partiets valsedlar till kommunfullmäktige.

I händelse av ny- eller omval till kommunfullmäktige fastställer styrelsen tidsplan för val av kommunalråd och beslut om arvoden.

Bilaga: Valsystem

Den här bilagan innehåller enbart tekniska beskrivningar av de valsystem som valordningen använder. Beskrivningarna är skrivna som om omröstningen gäller kandidater. Gäller omröstningen andra slags förslag, exempelvis fullständiga styrelser eller ändringsförslag som ställs mot varandra, så ska "kandidat" läsas som "förslag".

Skiljevalsmetoden

Skiljevalsmetoden används i valordningen bara om det finns två kandidater eller förslag varav en enda vinnare ska utses. Om det finns fler än två alternativ att välja mellan så blir metoden mycket sårbar för taktikröstning, och det lönar sig ofta att inte rösta ärligt. Rösträkningen går snabbt att göra för hand.

1. Varje röstande sätter på sin valsedel ett kryss framför den kandidat som denne föredrar. Endast ett kryss får sättas.
2. Vid rösträkningen räknas antalet kryss för respektive kandidat. Om någon kandidat har fått en majoritet av rösterna har denna vunnit och räkningen kan avslutas.
3. Om ingen kandidat har fått en majoritet av rösterna hålls en andra valomgång mellan de två kandidater som fick flest röster i den första omgången.
4. Röstningen i den andra omgången går till på samma sätt som i den första.
5. Vid rösträkningen räknas antalet kryss för respektive kandidat. Den kandidat som har fått flest kryss har vunnit. Vid oavgjort avgör lotten.

Acceptansröstning

Den här valmetoden är enkel att genomföra och räkna för hand, men har flera allvarliga brister om antalet kandidater är betydligt större än antalet platser, eller om metoden används för att rangordna kandidater. I sådana lägen är det bättre att använda IRV eller RP, eftersom acceptansröstning kan utse vinnare som har ett svagare stöd bland valdeltagarna än någon av de förlorande kandidaterna.

Men om det exempelvis handlar om att utse sju styrelseledamöter bland tio kandidater är acceptansröstning utmärkt.

1. Varje röstande sätter på sin valsedel ett kryss framför ett antal kandidater som är som minst lika med halva det antal poster som ska tillsättas och som mest lika med hela detta antal.
2. Vid rösträkningen räknas antalet kryss för respektive kandidat. Kandidaterna rangordnas sedan efter det totala antal kryss de har fått och de med flest antal kryss anses valda.

3. Om det är oavgjort mellan två eller flera kandidater och det nödvändiga antalet vinnare därför inte kan utses, ska omval genomföras mellan de berörda kandidaterna. Om ett omval mellan två kandidater leder till lika röstsiffror lottas vinnaren.

Alternativröstning (IRV)

Kallas även *Instant Runoff Voting* och förkortas IRV. Rösträkning för hand går någorlunda snabbt, men inte lika snabbt som acceptansröstning. Som valsystem har IRV flera brister. Det bästa en väljare kan göra för sin favoritkandidat kan vara att inte delta i omröstningen; det kan vara till skada för din favoritkandidat om du placerar den högt på din valsedel; dessutom kan en någon som inte har en chans att vinna valet påverka vem som vinner enbart genom att kandidera eller dra tillbaka sin kandidatur.

Men det är samtidigt ett populärt valsystem och en balanserad kompromiss mellan demokrati och praktisk genomförbarhet när rösterna räknas för hand.

1. Varje röstande rangordnar kandidaterna på sin valsedel. Minst tio kandidater (eller samtliga, om antalet är mindre än tio) ska rangordnas.
2. Vid rösträkningen räknas antalet förstahandsröster för respektive kandidat. Om någon kandidat har fått en majoritet av rösterna har denna vunnit och räkningen kan avslutas.
3. Om ingen kandidat har fått en majoritet av rösterna stryks den kandidat som fått minst antal förstahandsröster från samtliga valsedlar. Om två eller flera kandidater delar på sistaplatsen räknas antalet andrahandsröster för dessa och den med det minsta antalet sådana stryks. Är det fortfarande oavgjort upprepas förfarandet för tredjehandsröster, och så vidare. Om det inte på detta sätt går att särskilja kandidaterna avgör lotten vilken som ska strykas. På de valsedlar där den strukna kandidaten hade fått förstahandsrösten anses nu nästa kandidat i rangordningen stå först.
4. Förstahandsrösterna räknas igen. Om någon kandidat nu har fått en majoritet av rösterna har denna vunnit och räkningen kan avslutas. Annars upprepas steg 3–4 tills så sker.
5. Om det, när endast två kandidater återstår, är oavgjort mellan kandidaterna hålls skiljeval mellan dessa, om det är fråga om en omröstning på ett fysiskt möte i vilken en ensam vinnare ska utses. Annars avgör lotten.
6. Steg 2–5 anger hur en ensam vinnare utses. Om alternativröstning används för att rangordna samtliga kandidater anses den på det viset utsedda vinnaren stå högst i rangordningen. Därefter stryks vinnarens namn från samtliga valsedlar och steg 2–5 upprepas tills en ny vinnare utsetts. Denna anses stå på andra plats i rangordningen. Detta upprepas sedan tills alla kandidater rangordnats.

Rangordnade par (RP)

Kallas även *Tideman Method* eller *Ranked Pairs* och förkortas RP. Till skillnad från IRV garanterar valsystemet att den kandidat som utses inte hade förlorat en omröstning en-mot-en mot någon annan kandidat, och det är praktiskt taget omöjligt att taktikrösta. Det går heller inte att skada en favoritkandidat genom att placera hen högre upp på valsedeln eller göra störst nytta för favoritkandidaten genom att avstå från att rösta, vilket däremot kan hända med IRV.

Om antalet kandidater och röstande överstiger en handfull kan rösträkning för hand ta flera dagar. Därför används RP bara om det finns stöd för digital rösträkning.

1. Varje röstande rangordnar kandidaterna på sin valsedel. Minst tio kandidater (eller samtliga, om antalet är mindre än tio) ska rangordnas.
2. Vid rösträkningen räknas för varje par av kandidater A och B antalet valsedlar där A är rangordnad över B (A:s poäng) och antalet där B är rangordnad över A (B:s poäng). Alla kandidater som inte rangordnats på en given valsedel anses stå på delad sistaplats på denna. På detta vis bestäms ett parvis resultat, där den parvisa vinnaren är den av A och B som har högst poäng. Oavgjorda resultat är möjliga. Om exempelvis 36 röstande har A ovanför B på sin lista medan 94 röstande har B ovanför A så är B den parvisa vinnaren med 94 poäng mot 36. Paret skrivs då B-A.
3. Alla par av kandidater rangordnas på så vis att det par i vilket den vinnande kandidaten har högst poäng placeras först i ordningen. Om den vinnande kandidaten i två olika par båda har lika många poäng jämförs poängen för de två förlorande kandidaterna, och det par där den förlorande kandidaten har minst antal poäng placeras högre i ordningen. Om exempelvis A vunnit parvis över B med 56-32 och C vunnit parvis över D med 56-24 så placeras paret C-D ovanför paret A-B. Om även de förlorande kandidaterna i respektive par har samma poäng avgör lotten.
4. Den ordnade lista med par som skapats i steg 3 går nu igenom uppifrån och ner. För varje sådant par "läses" den rangordning som anges av det parvisa resultatet, förutsatt att detta inte skapar en cirkulär rangordning. Till exempel, om det första paret är A-B så "läses" att A ska stå före B i den slutgiltiga rangordningen. Om nästa par är C-D så läses att C ska stå före D. Om nästa är D-A så läses att D (och därmed också C) ska stå före A (och därmed också B). Nu har ordningen C-D-A-B låsts. Om nästa par är B-D så hoppas detta över, eftersom vi annars skulle få cirkeln D-A-B-D. Om nästa par är C-A så konstateras att vi redan vet att C kommer före A (med D emellan) varför denna ordning redan är "låst".
5. När steg 4 har genomförts för hela listan med par kommer detta att ha skapat en fullständig rangordning av samtliga kandidater. Är det någonstans oavgjort mellan två kandidater avgör lotten, såvida det inte är oavgjort om

förstaplatsen och det är fråga om en omröstning på ett fysiskt möte i vilken en ensam vinnare ska utses, i vilket fall skiljeval istället hålls.

6. Steg 2–5 anger hur en rangordning av samtliga kandidater görs. Om rangordnade par används för att utse en ensam vinnare utgörs denna helt enkelt av den kandidat som står högst i rangordningen.